

ЕВОЛЮЦІЯ КВАНТИТАТИВНИХ ОДИНИЦЬ

Петровська О. С., студ. гр. ПРМ-21,

Баранова С. В., канд. філол. наук, доц. СумДУ

Квантитативні одиниці пройшли складний шлях і характеризуються притаманною їм структурою, семантичним наповненням, функціями та синкретизмом. Поряд з номінативною функцією ці слова реалізують когнітивну функцію. Семантична еволюція зазначених слів віддзеркалює основні етапи пізнання.

Числівники англійської мови – самостійна незамкнута парадигма квантитативних одиниць, якій притаманні ізоморфні риси лексико-семантичного поля кількості. Поліфункціональність зазначеної парадигми об'єктивується характером когнітивних процесів, засобами їх експлікації у мовній картині світу. Кореневі паралелі англійських числівників етимологізуються у близьких та дистантних мовах [1, 7].

Слова міри і ваги, як і числівники в англійській мові, еволюціонували від предметного значення до термінологічного, а потім – знову до нетермінологічного (багато-мало). Пор.: англ. stone “камінь” → “міра ваги” → “багато”; scruple “галька” → “міра ваги” → “мало”; ell “міра довжини” → “багато”; span “відстань між пальцями” → “міра довжини” → “мало”; brace “руки” → “міра довжини” → “подібний, схожий”.

На етапі детермінологізації неминучим постає процес лексикалізації та фразеологізації квантитативних сполучень [3, 137].

В англійській мові виокремлюється група фразеологічних словосполучень, у яких структурним елементом виступає числівник – ФС (ч) які характеризуються відтворюваністю, відносною стабільністю конститuentів, над якою тяжіє семантична цілісність.

Числівники у вільних сполученнях, в основному співвідносяться з реальними об'єктами, вказують на їхні точні, приблизні кількісні характеристики. На значення числівників в умовах фразеологічного оточення впливають компоненти контексту, перехрещення і включення їх смислів у семантику цільної одиниці.

ФС (ч) з десемантизованими числівниками функціонують у мові для позначення особливих ознак предметів, явищ, при цьому числове значення числівників служить ключем до мотивації цілої одиниці. Пор.: four-in-hand “краватка – самов'яз”; two dogs over one bone “голодні, злі”; the Four Seas “моря, що омивають Великобританію”; the

Seven Seas “водорозділи нашої планети”, “всі водні простори”; to talk ten to the dozen “говорити безперестанку” та ін.

На фразеологічних просторах нумеральні словосполучення семантизують приблизну та невизначену кількість. Числова картина при цьому розсіюється, залишаються тільки її “сплески”, відлуння на фоні нового синкретичного буття. Часткова десемантизація числівників у фразеологічних словосполученнях обумовлює появу семи “багато” або “мало”, низки стилістичних засобів.

Семантична девіація числівників свідчить про еволюцію цих номінацій, їх синкретичність та динамізм. Синкретичність значень числівників є прозорою в денумеральних дериватах та нумеральних словосполученнях – синтаксичних і фразеологічних [2, 15].

Денумеративи англійської мови у своїй еволюції походять від повнозначних слів. Спостерігається притаманний денумеральним утворенням шлях інволюції – переходу до службових слів. У статусі останніх досліджувані одиниці відкриті процесу повної десемантизації, з огляду на те, що вони функціонують на позначення синтаксичних відношень. Прикладом службового слова кількісної наповненості є слово *between*, яке етимологічно співвідноситься з двома актантами та виступає сполучником. Зазначений сполучник походить від числівника *two* як такого, що підвладний семантичній девіації, спустошеності вихідної семи.

У своєму діяхронічному бутті числівники проходять етапи від предметності до квантитативності, виступають маркерами розмитой нумеральності та спустошеності. Семантична девіація числівників свідчить про еволюцію цих номінацій та їх синкретичність.

1. Швачко С. О., Баранова С. В., Кобякова І. К. Числівник англійської мови / С. О. Швачко, С. В. Баранова, І. К. Кобякова; за заг. ред. С. О. Швачко. – Суми: Вид-во Сум ДУ, 2010. – 171 с.
2. Швачко С. О. Квантитативні одиниці англійської мови: перекладацькі аспекти. – Посібник / С. О. Швачко. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. – 128 с.
3. Швачко С. О., Єгорова О. І. Сім чудес квантитативної лексики (типологічний аспект) / С. О. Швачко, О. І. Єгорова // Вісник Сум ДУ. Серія “Філологія”. – 2008. - №1. – С. 134-139.

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми : СумДУ, 2013. — Ч.1. — С. 64-65.